

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

ENARRATIONES

IN

PSALMOS.

ENARRATIO

IN PSALMUM C.

Sermo ad plebem.

I. **PSALMUS** iste centesimus quod habet in primo versu, hoc in toto ejus corpore quærerere debemus. « Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine, » nemo sibi ad impunitatem blandiatur de misericordia Dei; quia est et judicium: et nemo in melius commutatus exhorreat judicium Dei; quia præcedit misericordia. Homines enim quando judicant, aliquando victi misericordia, faciunt contra justitiam; et videtur in eis esse misericordia, et non esse judicium: aliquando vero rigidum volentes tenere judicium, perdunt misericordiam. Deus autem nec in bonitate misericordiæ perdit judicii severitatem, nec in

judicando cum severitate amittit misericordiae bonitatem. Ecce si temporibus distinguamus haec duo, misericordiam et iudicium; forte enim non sine causa ipso ordine posita sunt, ut non diceret, Iudicium et misericordiam, sed, « Misericordiam et iudicium: » si ergo per tempora distinguamus haec duo, forte invenimus modo tempus esse misericordiae, futurum autem tempus iudicii. Quomodo est primo tempus misericordiae? Primo in Deo considera, ut et tu quantum ipse tibi donaverit, imiteris Patrem. Neque enim arroganter dicimus: Patrem nostrum nos debere imitari; quandoquidem Dominus ipse unicus Dei Filius ad hoc nos hortatur, dicens: « Estote sicut Pater » vester coelestis. » Cum diceret: « Diligite inimicos vestros, orate pro eis qui vos persequuntur: ut sitis, inquit, filii Patris vestri qui in caelis est; qui solem suum » facit oriri super bonos et malos, et pluit super justos et » injustos¹. » Ecce misericordia. Quando vides justos et injustos eundem solem intueri, eandem lucem capere, eosdem fontes bibere, eadem pluvia saginari, iisdem fructibus terrae repleri, similiter aërem istum ducere, habere aequaliter bona mundi, noli putare injustum esse Deum, qui dat ista aequaliter et justis et injustis. Misericordiae tempus est, nondum iudicii. Nisi enim primo Deus per misericordiam parceret, non inveniret quos per iudicium coronaret. Est ergo misericordiae tempus, quando patientia Dei ad poenitentiam adducit peccantes.

II. Audi Apostolum distinguentem utrumque tempus, et distingue et tu: « Existimas autem, inquit, o homo qui » iudicas eos qui faciunt ea, et eadem agis, quoniam tu ef- » fugies iudicium Dei²? » Intendite. Videbat enim se (sed cui hoc dicit. Non enim uni homini dicit, sed generi hominum tali,) videbat se committere multa mala quotidie,

¹ Matth. v, 44, 45 et 48. — ² Rom. ii, 3, 6.

et tamen vivere, nihil mali sibi contingere; et putabat aut dormire Deum; aut res humanas non attendere, aut amare facta hominum mala. Tollit istam cogitationem de corde, sed bene intelligentibus. Quid ergo ait? « Existimas, » o homo, qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea, quoniam tu effugies iudicium Dei? » Et quasi diceret: Quare facio tanta mala quotidie, et nihil mali mihi contingit? secutus ostendit illi tempus misericordiae: « An divitias benignitatis et patientiae et longanimitatis ejus contemnis¹? » Et vere quia hoc contemnebat, sed fecit illum sollicitum. « Ignoras, inquit, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam » te adducit? » Ecce tempus misericordiae. Ne autem hoc ille semper putaret futurum, quomodo secutus eum terruit? « Tu autem, (Jam tempus iudicii audi, audisti tempus misericordiae, propter, Misericordiam et iudicium cantabo » tibi, Domine.) Tu autem, inquit, secundum duritiam cordis tui et cor impoenitens, thesaurizas tibi iram in » die irae et revelationis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua². » Ecce, « Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine. » Sed minatus est de iudicio: numquid ideo iudicium Dei tantummodo formidandum est, et non amandum? Formidandum malis propter poenam, amandum bonis propter coronam. Quia ergo terruit malos Apostolus in hoc testimonio quod commemoravi, audi ubi spem dat bonis de iudicio. Se ipsum ponit, et dicit, et ostendit et ipse in se tempus misericordiae. Quia nisi et ipse inveniret tempus misericordiae, qualem illum inveniret iudicium? Blasphemum, persecutorem, injuriosum. Sic enim dicit, et commendat tempus misericordiae, in quo modo sumus: « Qui prius, inquit, fui blasphemus et persecutor et injuriosus; sed misericordiam » consecutus sum³. » Sed forte ipse solus consecutus est mi-

¹ Rom. ii, 4. — ² Ibid. 5. — ³ 1 Tim. i, 13.

sericordiam? Audi quomodo nos erigat : « Ut in me, in-
 » quit, ostenderet Christus Jesus omnem longanimitatem,
 » ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam
 » æternam¹. » Quid est, In me ostenderet longanimitatem?
 Ut unusquisque peccator et sceleratus videret quia Paulus
 accepit veniam, et non de se desperaret. Ecce ostendit se,
 erexit et alios. Ubi? In tempore misericordiæ. Audi in
 tempore iudicii quid dicat de bonis, iterum dicens de se
 et de aliis. Primo misericordiam consecutus est. Quare?
 Quia fuit blasphemus et persecutor et injuriosus. Venit
 Dominus ut donaret Paulo, non ut redderet. Nam si red-
 dere vellet, quid inveniret quod redderet peccatori, nisi
 pœnam et supplicium? Noluit reddere pœnam, sed do-
 navit gratiam. Audi quia ille cui donavit, tenet Dominum
 etiam debitorem. Invenit eum donatorem tempore mise-
 ricordiæ, tenet debitorem tempore iudicii. Quomodo hoc
 dicit, videte. « Ego enim jam immolor, dixit, et tempus
 » resolutionis meæ proximum est. Bonum certamen cer-
 » tavi, cursum consummavi, fidem servavi. » Hoc, tem-
 pore misericordiæ : audi de iudicio. « De cætero superest
 » mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa
 » die justus iudex². » Non dixit : Donat ; sed, Reddet.
 Quando donabat, misericors erat : quando reddet, iudex
 erit : quia, « Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Do-
 » mine. » Sed donando delicta, fecit se coronæ debito-
 rem : ibi « Misericordiam consecutus sum. Misericors ergo
 » Dominus primo, hic autem reddet mihi coronam justi-
 » tiæ. » Unde reddet? « Quia justus iudex est. » Quare
 justus iudex? « Quia bonum certamen certavi, cursum
 » consummavi, fidem servavi. » Ideo justus non potest
 nisi coronare ista. Invenit enim ista quæ coronaret : antea
 vero quid invenerat? « Qui prius fui blasphemus et per-

¹ 1 Tim. I, 16. — ² 2 Tim. IV, 6-8.

» secutor. » Ista donavit, illa coronabit : donavit hæc
 tempore misericordiæ, coronabit illa tempore iudicii :
 quia, « Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine. »
 Sed numquid solus Paulus id meruit? Hoc enim dixeram,
 quomodo in illo testimonio terruit, sic in isto erexit. Cum
 dixisset : « Reddet mihi Dominus in illo die justus iudex :
 » non solum mihi, inquit, sed omnibus qui diligunt ma-
 » nifestationem et regnum ejus. »

III. Ergo, fratres, quoniam habemus tempus miseri-
 cordiæ, non nobis blandiamur, non nos dimittamus, non
 dicamus : Semper parcit Deus. Ecce feci heri, pepercit
 Deus ; facio et hodie, et parcit Deus ; faciam et cras, quia
 parcit Deus. Attendis ad misericordiam, et non times iudi-
 cium. Si vis cantare misericordiam et iudicium, intellige quia
 ideo parcit, ut corrigaris, non ut in malignitate permanes.
 Noli tibi thesaurizare iram in die iræ et revelationis justi
 iudicii Dei¹. Quia in tempore misericordiæ in alio Psalmo
 dicitur : « Peccatori autem dixit Deus : Ut quid tu enarras
 » justificationes meas, et assumis testamentum meum
 » per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, et abjecisti
 » sermones meos post te ; si videbas furem, concurrebas
 » ei, et cum mœchis portionem tuam ponebas : sedens
 » adversus fratrem tuum detrahebas, et adversus filium
 » matris tuæ ponebas scandalum. Hæc fecisti : et tacui². »
 Vide tempus misericordiæ. Quid est, Tacui? Numquid,
 Non corripui? Sed, Non iudicavi, Quomodo enim tacet,
 qui quotidie clamat in Scripturis, in Evangelio, in præ-
 dicatoribus suis? Tacui a supplicio, non a verbo. « Hæc
 » fecisti, et tacui. » Et quia tacuit Deus, id est, non vindi-
 cavit, quid sibi dixit in corde peccator? Audi : « Suspi-
 » catus es, inquit, iniquitatem, quod ero tibi similis. »
 Id est, parum est quia tu talis eras, et me talem putasti.

¹ Rom. II, 5. — ² Psal. XLIX, 16-21.

Et cum ostendisset illi tempus misericordiae, terruit de tempore iudicii. « Arguam te, et statuam te ante faciem » tuam¹. » Tu te ponis post te, ego te ponam ante te. Omnis enim qui non vult videre peccata sua, post dorsum se ponit, et aliorum peccata acute attendit, non per diligentiam, sed per invidentiam; non volens sanare, sed accusare: se autem obliviscitur. Unde talibus Dominus dicit: « Stipulam in oculo fratris tui vides, et trabem in » oculo tuo non vides¹. » Quia ergo misericordia et iudicium cantatur nobis, et nos facientes misericordiam securi expectemus iudicium: et simus in corpore ipsius, et nos cantemus ea. Cantat enim hoc Christus: si solum caput cantat, a Domino est canticum hoc, ad nos non pertinet: si autem totus Christus, id est, caput et corpus ejus, esto in membris ejus, adhære illi per fidem et per spem et per charitatem, et in illo cantas, in illo exultas: quia et ipse in te laborat, in te sitit, in te esurit et tribulatur. Ille in te adhuc moritur, et tu in illo jam resurrexisti. Nam si non in te moreretur, nollet in te sibi parci a persecutore, cum diceret: « Saule, Saule, quid me persequeris²? » Ergo, fratres mei, Christus cantat; sed quomodo, nostis: Christum assidue commendavimus vobis; et scio quia rudia vobis non sunt. Dominus Christus Verbum Dei est, per quod facta sunt omnia. Hoc Verbum ut redimeret nos, caro factum est, et habitavit in nobis³: factus est homo Deus super omnia, Filius Dei æqualis Patri; ad hoc homo factus est, ut Deus homo mediator esset inter homines et Deum, et reconciliaret longe positos, et conjungeret separatos, et revocaret alienatos, et reduceret peregrinos, ad hoc factus est homo. Factus est ergo caput Ecclesiae, habet et corpus et membra. Quare membra ipsius, modo gemunt per universum orbem terrarum: tunc lætabun-

¹ Matth. vii, 3. — ² Act. ix, 4. — ³ Joan. i, 3 et 14.

tur in fine, in corona justitiae, de qua dicit Paulus: « Quam » reddet mihi Dominus in illo die justus iudex¹. » Et modo ergo cantemus in spe, omnes in unum collecti. Christum enim induti Christus sumus cum capite nostro; quia utique Abrahæ semen sumus. Apostolus hoc dicit. Quia dixi, Christus sumus. Apostolus ait: « Ergo Abrahæ semen » estis, secundum promissionem hæredes. » Abrahæ semen estis: videamus, si semen Abrahæ est Christus: « In » semine tuo benedicentur omnes gentes. Non dicit: In » seminibus, tanquam in multis; sed tanquam in uno, » Et semini tuo, quod est Christus². » Et nobis dicit; « Ergo semen Abrahæ estis. » Manifestum quia ad Christum pertinemus: et quia membra ejus et corpus ejus sumus, cum capite nostro unus homo sumus. Cantemus ergo, « Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine. »

IV. « Psallam, et intelligam in via immaculata, quando » venies ad me³. Nisi in via immaculata, non potes psallere, nec intelligere. Si vis intelligere, in via immaculata psalle, id est, operare in hilaritate Deo tuo. Quæ est via immaculata? Audi sequentia: « Deambulabam in innocentia » cordis mei, in medio domus meæ. » Hæc via immaculata ab innocentia cœpit, in ipsa etiam pervenit. Quid quæris multa verba? Innocens esto, et perfecisti justitiam. Sed quid est esse innocentem? Duobus enim modis nocet homo, quantum in ipso est, aut faciendo miserum, aut deserendo miserum: quia et tu non vis ab alio fieri miser, et non vis deserri ab alio, si miser fueris. Quis est qui facit miseros? Qui infert violentias vel insidias, rapit res alienas, opprimit pauperes, furatur, conjugia aliena sollicitat, calumniosus est, vult inferre hominibus quo doleant, studio malevolentiae. Quis est qui deserit miseros? Qui videt inopem aliquo auxilio egentem, et cum habeat quomodo

¹ 2 Tim. iv, 8. — ² Galat. iii, 8, 16 et 29 ex Gen. xii, 3. — ³ Psal. c, 2.

præstet, contemnit, despicit, alienat cor suum. Quod si jam omnino talis esset, ut non opus haberet aliqua misericordia; superbus esset, si desereret miserum: adhuc in tribulatione carnis constitutus est, nesciens quid sibi possit cras accidere, et despicit lacrymas miserorum; non est innocens. Sed quis est innocens? Qui cum alii non nocet, nec sibi nocet. Qui enim et sibi nocet, non est innocens. Ait aliquis: Ecce non tuli alicui, nec pressi aliquem: de re mea, de justo labore meo bene mihi faciam, convivium apparatus habere volo, erogare volo quantum me delectat, bibere cum quibus volo quantum me delectat: cui aliquid tuli? quem pressi? quis de me questus est? Innocens videtur. Sed si se ipsum corrumpit, si templum Dei in se evertit, quid expectas, ut in alios faciat misericordiam, et parcat miseris? Qui in se ipsum crudelis est, esse in alium misericors potest? Tota ergo justitia ad unum verbum innocentiae redigitur. « Qui » autem diligit iniquitatem, odit animam suam¹. » Quando amabat iniquitatem, putabat quod aliis nocebat. Sed vide si aliis nocebat: « Qui diligit, inquit, iniquitatem, odit » animam suam. » Sibi ergo prius nocet, qui vult aliis nocere: nec deambulat; quia non est ubi. Angustias enim patitur omnis malitia: sola innocentia lata est, ubi deambuletur. « Deambulabam in innocentia cordis mei, in » medio domus meae. » Medium domus suae, aut ipsam Ecclesiam dicit; Christus enim in ea deambulat: aut cor suum; domus enim nostra interior, cor nostrum est: ut hoc exposuerit, quod superius dixit: « In innocentia » cordis sui? » Medium domus suae. Hanc domum quisquis habet malam, pellitur ab illa foras. Quisquis enim in corde premitur mala conscientia, quomodo quisque ab stillicidio exit de domo sua, aut a fumo, non ibi se patitur ha-

¹ Psal. x, 6.

bitare: sic qui non habet quietum cor, habitare in corde suo libenter non potest. Tales foras exeunt a se ipsis animi intentione, et de his quæ foris sunt circa corpus delectantur; quietem in nugis, in spectaculis, in luxuriis, in omnibus malis quærunt. Quare foris sibi volunt esse bene? Quia non est illis intus bene, unde gaudeant in conscientia. Ideo Dominus cum sanasset paralyticum, ait: « Tolle » grabatum tuum, et vade in domum tuam¹. » Faciat illud anima, quæ quasi paralyti dissoluta est: in membris bonæ operationis constringatur, ut bene operetur, tollat grabatum suum, regat corpus suum; jam eat in domum suam, intret in conscientiam suam: jam latam inveniet, ubi deambulet, et psallat, et intelligat.

V. « Non proponebam ante oculos meos rem malam? » Quid est, « Non proponebam ante oculos meos rem malam? » Non diligebam. Solet enim dici, quod nostis, de homine, qui ab aliquo diligitur: Ante oculos illum habet. Et ille qui contemnitur, sic solet queri: Non me habet ante oculos. Quid ergo est, ante oculos habere? Diligere. Quid est, non diligere? Non ibi corde habitare. Dixit ergo, « Non proponebam ante oculos meos rem malam: » non diligebam rem malam. Et exponit ipsam rem malam: « Facientes prævaricationem odio habui. » Intendite, fratres mei. Si deambulatis cum Christo in medio domus ejus, id est, si vel in corde vestro bene requiescitis, vel in ipsa Ecclesia bonum iter capitis in via immaculata, non eos tantum qui foris sunt odisse debetis prævaricatores, sed et quoscumque intus inveneritis. Qui sunt prævaricatores? Qui oderunt legem Dei; qui audiunt illam, et non faciunt, prævaricatores dicuntur. Facientes prævaricationem odio habe, repelle illos a te. Sed odisse debes prævaricatores, non homines. Unus homo præva-

¹ Matth. ix, 6. — ² Psal. c, 3.

ricator, videte quia duo nomina habet, homo et praevaricator: hominem Deus fecit, praevaricatorem ipse se fecit: ama in illo quod Deus fecit, persequere in illo quod ipse sibi fecit. Cum enim persecutus fueris praevaricationem ejus, occidis quod homo fecit, et liberatur quod Deus fecit. « Facientes praevaricationem odio habui. »

VI. « Non adhæsit mihi cor pravum¹. » Quod est cor pravum? Cor tortum. Quod est cor tortum? Cor non rectum. Quod est cor non rectum? Vide quod est cor rectum, et ibi invenis quod est cor non rectum. Rectum cor dicitur hominis, qui omnia quæ vult Deus, non ipse non vult. Intendite. Orat aliquis ut nescio quid non eveniat; orat, et non prohibetur. Petat quantum potest: sed contra voluntatem ipsius evenit aliquid; subjungat se voluntati Dei, non resistat voluntati magnæ. Quia et ipse Dominus sic illud exponit: ostendens infirmitatem nostram in se, quando passurus erat, ait: « Tristis est anima mea usque » ad mortem². » Non enim vere ille timebat mortem, qui potestatem habebat ponendi animam suam, et potestatem habebat iterum sumendi eam³. Et Paulus apostolus miles ipsius, servus ipsius clamat: « Bonum certamen certavi, » cursum consummavi, fidem servavi; de cætero reposita » est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in » illo die justus iudex⁴. » Exultat quia moriturus est; et Dominus ejus et Imperator ejus tristis est, quia moriturus est? Ergo melior servus quam Dominus? Et ubi est quod ait ipse Dominus: « Sufficit servo ut sit sicut dominus » ejus, sufficit discipulo ut sit sicut magister ejus⁵? » Ecce fortis est Paulus ventura morte, et Dominus tristis est? « Optabam, inquit, dissolvi, et esse cum Christo⁶. » Gaudet, quia dissolvitur, ut sit cum Christo; et ipse Christus

¹ Psal. c, 4. — ² Matth. xxvi, 38. — ³ Joan. x, 18. — ⁴ 2 Tim. iv, 7. — ⁵ Matth. x, 25. — ⁶ Philip. i, 23.

tristis est, cum quo iste futurum se esse lætatur? Sed quid erat illa vox, nisi sonus infirmitatis nostræ? Multi adhuc infirmi contristantur futura morte: sed habeant rectum cor; vitent mortem, quantum possunt; sed si non possunt, dicant quod ipse Dominus non propter se, sed propter nos dixit. Quid enim dixit? « Pater, si fieri potest, » transeat a me calix iste¹. » Ecce habes voluntatem humanam expressam; vide jam rectum cor: « Verum, non » quod ego volo, sed quod tu vis, Pater. » Si ergo rectum cor sequitur Deum, pravum cor resistit Deo. Aliquid illi contingat adversum, clamat: Deus quid tibi feci? quid commisi? quid peccavi? Se justum vult videri, Deum injustum. Quid tamen pravum? Parum est quia tortus est, et tortam regulam putat. Corrige te, et invenis rectum a quo tu depravasti. Ille juste, tu injuste: et ideo perversus es, quia hominem justum dicis, et Deum injustum. Quem hominem justum dicis? Te ipsum. Quando enim dicis: Quid tibi feci, justum te putas. Sed respondeat tibi Deus: Verum dicis, mihi nihil fecisti; omnia enim tibi fecisti. Si enim mihi aliquid fecisses, bonum fecisses. Quidquid enim bene fit, mihi fit: quia ex præcepto meo fit. Quidquid autem mali fit, tibi fit, non mihi fit: quia non facit malus aliquid nisi sibi, quia hoc non ego jubeo. Tales quando videritis, fratres, corripite, arguite, corrigite: et si non potestis corripere aut corrigere, nolite consentire; ut possitis dicere: « Non adhæsit mihi cor pravum. »

VII. « Cum declinaret a me malignus, non cognoscebam. » Quid est, « Non cognoscebam? » Non approbabam, non laudabam, non mihi placebat. Cognoscere enim invenimus in Scripturis aliquando dici, pro eo quod est placere nobis. Quid enim latet Deum, fratres? Numquid novit justos, et non novit injustos? Quid cogitas quod ille nes-

¹ Matth. xxvi, 38, 39.

sciat? Non dico, quid facis; sed, quid cogitas quod ille nesciat? Non dico, quid cogitas; sed, quid cogitaturus es quod ille non ante viderit? Omnia ergo novit Deus: et tamen in fine, id est, in iudicio post misericordiam, de quibusdam dicit: « In illa die multi venturi sunt, et dicent: Domine, Domine, in nomine tuo dæmonia eiecimus; in nomine tuo virtutes multas fecimus; in nomine tuo manducavimus et bibimus: et dicam illis: Descendite a me, operarii iniquitatis, non novi vos¹. » Ille non novit aliquem? Sed quid est, « Non novi vos? » In regula mea non vos agnosco. Novi enim regulam justitiæ meæ. Non illi congruitis, declinastis ab illa, distorti estis. Ideo et hic dixit: « Non cognoscebam. Cum declinaret a me » malignus, non cognoscebam. » Quid est, « Non cognoscebam. » Numquid forte quia malignus quando obviam fit justo in vico angusto, dicit sibi quod est scriptum in Sapientia Salomonis: « Gravis est nobis etiam ad » videndum²; » et mutat viam ne videat quem non vult? Sed quam multi sunt maligni quos videmus, et qui nos vident, et non solum non a nobis declinant, sed currunt ad nos, et aliquando iniquitates suas per nos impleri cupiunt? Plerumque nobis contingit. Quomodo ergo declinant? Declinat a te, qui dissimilis est tibi. Quid est, declinat a te? Non te sequitur. Quid est, non te sequitur? Non te imitatur. Ergo, « Cum declinaret a me malignus, » id est, cum mihi dissimilis esset malignus, et vias meas nollet imitari, nollet sic vivere malignus, quomodo me illi proposui ad imitationem: « Non cognoscebam. » Quid est, « Non cognoscebam? » Non quia nesciebam, sed quia non approbavam.

VIII. « Detrahentem proximo suo occulte, hunc persequerbar³. » Ecce persecutor bonus, non hominis, sed

¹ Matth. vii, 22, 23. — ² Sap. ii, 15. — ³ Psal. c, 5.

peccati. « Superbo oculo et insatiabili corde, huic non convescebar. » Quid est, « Non convescebar? » Non cum illo manducabam. Attendat Charitas Vestra: quia mirum aliquid audituri estis. Si non convescebatur cum illo, non manducabat; vesci enim, manducare est: cur ergo ipsum primo Dominum invenimus manducasse cum superbis? Non cum publicanis illis et peccatoribus; nam ipsi humiles erant: cognoscebant enim languorem suum, et medicum requirebant. Cum ipsis superbis Pharisæis invenimus illum manducasse. Nam superbus quidam invitaverat illum: ipse est cui displicuit quia mulier peccatrix, quæ erat in civitate famosa, accessit ad pedes Domini; et ait in corde suo: (Quia talis erat munditia Pharisæorum, ut nemo eos iniquus tangeret: si quis illos immundus vel modice tetigisset, exhorrebant, ne quasi immundos eos faceret tactus immundus. At ubi peccatrix illa, quæ erat in civitate famosa, accessit flere ad pedes Domini, ille cum videret eam, dixit in corde suo,) « Hic si esset propheta, » sciret quæ mulier illi accessit ad pedes¹. » Unde sciebat quia Christus nescivit, nisi inde suspicatus est eum nescisse, quia non a se repulit? Quia si ipse esset, repelleret a se. Dominus autem non solum mulierem illam peccatricem noverat, sed et illius superbi vulnera medicus insanabilia videbat. Ait enim cum audisset cogitantem, ut ostenderet illum superbum: « Simon, habeo aliquid tibi » dicere: Duo debitores erant cuidam fœneratori; unus » ei debebat quinquaginta denarios, alius quingentos; » cum non haberent unde redderent, dimisit ambobus: » quis eum plus dilexit? » Et ille contra se dixit sententiam, extorquente sibi confessionem veritate: « Credo, Domine, cui plus donavit. Et conversus ad mulierem, » dixit Simoni: Vides istam mulierem? Intravi in domum

¹ Luc. vii, 39.

» tuam, aquam mihi ad pedes non dedisti : ista autem » lacrymis suis lavit pedes meos¹ : » et cætera quæ nos-
tis. Non opus est in aliis propter quæ ad testimonium
adhibuimus, diutius immorari. Iste Pharisæus superbus
erat, convalescebatur cum illo Dominus : quid est ergo
quod ait : « Superbo oculo et insatiabili corde, huic non
» convalescebar? » Quid est, « Non convalescebar? » Non
cum illo manducabam. Quomodo nobis proponit hæc, quæ
ipse non fecit? Ad imitationem suam nos hortatur : vide-
mus eum convivatum esse cum superbis, quomodo nos
prohibet ne convivemur cum eis? Nos quidem, fratres,
propter correptionem aliquam tenemus nos etiam a fratri-
bus nostris, et non cum eis convivamur, ut corrigantur.
Cum extraneis potius convivamur, cum Paganis, quam
cum his qui nobis hærent, si viderimus eos male vivere,
ut erubescant, et corrigantur : sicut dicit Apostolus : « Si
» quis non abaudit verbo nostro per epistolam, hunc no-
» tate, et nolite commisceri cum eo; et non ut inimicum
» eum existimetis, sed corripite ut fratrem². » Facimus hoc
plerumque propter medicinam : et tamen cum extraneis
multis et cum impiis sæpe vescimur.

IX. Quid est hoc quod ait : « Superbo oculo et in-
» satiabili corde, huic non convalescebar? » Habet epulas
suas cor pium, habet epulas suas cor superbum : nam
propter cibos ipsos cordis superbi, ideo dixit, « Insatiabili
» corde. » Cor superbum unde pascitur? Si superbus est,
invidus est : aliter esse non potest. Superbia, mater invi-
dentiae est : non potest nisi generare hanc, et cum illa sem-
per esse. Omnis ergo superbus, invidus est : si invidus
est, malis alienis pascitur. Unde dicit Apostolus, « Si mor-
» detis et comeditis invicem, videte ne ab invicem con-
» sumamini³. » Videtis ergo comedentes, nolite his con-

¹ Luc. vii, 36-44. — ² 2 Thess. iii, 14, 15. — ³ Galat. v, 15.

vesci, fugite tale convivium. Neque enim se satiant gau-
dendo de malis alienis, quia insatiabili corde sunt. Cave
ne capiaris in epulis eorum laqueo diaboli. Cibis talibus
pascabantur Judæi, quando crucifixerunt Dominum : sed
quia pascabantur tanquam de poena Domini. (Nam et
nos de cruce Domini pascimur, quia corpus ipsius man-
ducamus.) Dicebant enim, cum viderent eum pendentem
in cruce, insultantes, quia insatiabiles corde erant : dice-
bant ergo, « Si Filius Dei est, descendat de cruce : alios
» salvavit, se salvare non potest¹. » Pascabantur cibo
crudelitatis suæ, et ille pascabatur cibo misericordiae suæ.
» Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt². »
Illi ergo habebant alias epulas, ille alias. Sed quid dic-
tum sit de mensa superbiorum, audite : « Fiat mensa eo-
» rum coram ipsis in muscipulam, et in retributionem et
» in scandalum³. » Pasti sunt, capti sunt. Quomodo enim
aves ad muscipulam, aut pisces ad hamum pascuntur,
sed capiuntur; sic et ipsi. Habent ergo impii epulas suas,
habent et pii epulas suas. Audi epulas piorum : « Beati
» qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi satura-
» buntur⁴. » Si ergo pius pascitur cibo justitiæ, et im-
pius superbix : non mirum si insatiabilis corde. Pascitur
cibo iniquitatis : noli pasci cibo iniquitatis, et non tibi
convescitur superbus oculo et insatiabilis corde.

X. Et unde tu pascbaris? et quid te delectabat, ubi
ille tibi non convalescebatur? « Oculi mei, inquit, super
» fideles terræ, ut considerent hi mecum⁵. » Dominus di-
cit : « Oculi mei super fideles terræ, ut considerent hi
» mecum : » id est, ut mecum sederent. Quomodo sede-
rent? « Sedebitis super duodecim thronos, judicantes
» duodecim tribus Israël⁶. » Judicant fideles terræ, qui-

¹ Matth. xxvii, 40-42. — ² Luc. xxii, 34. — ³ Psal. lxxviii, 23. — ⁴ Matth.
v, 6. — ⁵ Psal. c, 6. — ⁶ Matth. xix, 28.